

malega travna (aprila), se morajo tje polagati, kjer se kukec v večem številu pričakuje.

Da lovilna drevesa ostanejo dolgo zelena, zato se jim veje ne smejo odsekavati; tudi je dobro, ako se na hlode ali kamne polagajo, da se kukec okoli in okoli zavrtati more. Ako so prva drevesa kukcev polna, se priložiti imajo druga.

Brž ko se spozná, da so glavni predori v lovilnih drevesih gotovi, in da so si črvi stranske predore napravili, morajo se drevesa olubiti. Ako se črvi še niso zapredli, je dosti, da se skorje notranja stran proti solncu položi, kajti solnčna moč črve mori. Ako pa se gotovi kebre že najdejo, mora se previdno lubiti, skorja sežgati in okrog ognja žrjavica naložiti, da iz skorje lezeči kebre uhajati ne morejo. Dobro bode, da se tudi veje in oklestki lovilnih dreves požgejo, v katerih se včasih plemena malih kukcev nahajajo. Vsi kukci pa se ne zavrtajo v lovilna drevesa, torej je potrebno, da se tudi na stoječa drevesa pazi. Kadar pa se večidel hosta od črva suši, takrat ne pomaga drugo, kakor da se vse poseka, kar je bolno. Pri sekanji se morajo drevesa, ki so že dolgo časa suha, od tistih ločiti, ki so še le začela sušiti se. Prva je črv že zapustil, v drugih pa še vrta, in ta se morajo pred posekati, olubiti in iz hoste spraviti. Skorja posekanih dreves se mora sežgati.

Drevesa, dolgo časa suha, se morajo vselej olubiti, če tudi črva ni v njih, sicer les trohni, da ni več za nobeno rabo.

Kakor se je že omenilo, se v ličji ustavljen sok skisa in spridi, da na zadnje les razjeda. Kadar skorja siva postaja, se sok le kisa, les pa ni še poškodovan, takrat se morajo po kukcu navrtana drevesa posekati, olubiti in popolnoma posušiti, da se za rabo prihranijo. Tudi je dobro, da se takošna drevesa v tekočo mehko vodo denejo ali brž ko je mogoče splavijo, ker se tako lesov sok, bodi-si dober ali spriden, najbolje iz lesa spravi.

Gospodarska novica.

* 3000 goldinarjev je razpisalo ministerstvo darila, kdor pové sredstvo, kako bi se dala navadna kuhinjska sol predelati, prav za prav pokvariti v živinsko sol. Le tak pa prejme obljubljenih 3000 gold., kdor nasvetuje sredstvo, 1) ktero soli ne dela zoperne živini po okusu ali duhu, pa tudi ni zdravju škodljivo; 2) strupena ne sme biti taka primešanica celó nič; 3) primešanica mora biti takošna, da se nikakor ne dá ločiti od soli samo po mehanični poti, kemiško pa le zeló težko in z velikimi stroški; 4) tako pokvarjena sol ne sme biti za živež človeški pripravna; 5) nasvetovano prenašanje kuhinjske soli v živinsko ne sme več stroškov prizadati, kakor je stalo pri dosedanji živinski soli. — Kdor vé nasvetovati tako sredstvo, naj ga do konca tega meseca naznani c. k. ministerstvu kmetijstva na Dunaj, ktero bo potem stvar dalo presoditi.

Državne stvari.

Različne misli.

Slovanska vzajemnost je misel plodovita. Slovanska plemena naj si pomagajo vzajemno. Vsak dobiček, vsak napredek posamnega plemena hodi na korist vsemu slovanskemu rodu.

Vsako pleme vendar naj ohrani pred vsem drugim svoje bistvo; ni eno naj se drugemu ne žrtvuje tako, da bi se samo potujilo, da bi izgubilo slovanski značaj.

Vzajemno podpiranje pa je raznovrstno.

Pomagamo drug drugemu, če se učimo eden od drugega, če si knjige in sploh umotvore zamenjavamo, vzajemno pospeševaje si slovstvo, če narodne svetkovine vzajemno obiskujemo, če v vsem sočustvujemo in se sploh moralno med sabo podpiramo. Vzajemnost v tem smislu obsega lahko celo slovanstvo, ne gledé na različne države, v katerih ono prebiva.

Drugo spet je politično sodelovanje in podpiranje zlasti v zakonodelnih zastopstvih. Na to stran si pa zdaj, kakor stvari stojé, še avstrijski Slovani ne morejo več vsi pomagati, kar je dvalizem potegnil črto ločnico po avstrijskem ozemlju.

Reklo pa se je zgori, da vsako pleme mora pred vsem narodno živetje ohraniti. Vsaka stopinja, ki jo kani ktero slovansko pleme storiti po svojih zastopnikih, mora se izmeriti in presoditi po tem glavnem vodilu, je li pogubna? Ta pravec, ta cilj mora biti nepremičen, nespremenljiv, niti ga sme ktera strast kdaj zatemniti in prikriti.

Jako spremenljive pa so vnanje okolnosti, in kakor se predrugačijo te dane, od nas nezavisne okolnosti, treba bode, držeč se rečene zvezde prehodnice, obračati tudi lastno vedenje in ravnanje.

Avstrijo, na primer, bilo je (v teoriji) mogoče na več načinov urediti, vsaka uredba pa bi imela drugačne nasledke za našo (slovensko) narodnost ter bi se zahtevalo od slovenske strani drugačno postavljenje in obnašanje proti nji.

Avstrija centralizirana, z absolutizmom, po Bachovo oprta na nemštvo, namenjena je bila grob biti vsem inoplemenikom (drugim plemenom) ter jih je vse skup klicala na odboj in upor; — oprta pa na národno enakopravnost in z varčnim gospodarstvom ne bi bila toliko pogubna kakor una.

Centralizirana Avstrija, ustavna na videz in z umetno izvitimi večinami, bila bi le celó celó bolja od Bachove; — resnično ustavna in trdno po pravilih narodne enakopravnosti osnovana pa, z osrednjim pravično sestavljenim zborom v enem središču, v katerem bi Slovani in drugi prijatelji enakopravnosti večino imeli ter polagoma v samem središču cesarstva moč na-se potegnili, bila bi jako ugodna za avstrijsko slovanstvo.

Načela diplome od 20. oktobra 1860, — ktero so pa stanovavci manjše polovice cesarstva vsi brez razločka narodnosti odbijali ter jo zdaj, prejemši v dvalizmu znatne dobičke, še bolj odbijajo — bila bi državni moči ugodna, toda izpeljana v duhu Goluhovskega bi javalne nosila Slovanom dobrega sadú.

Schmerlingova izpeljatev te diplome merila je sicer očitno na podkrepo nemškega življa s pomočjo birokracije in umetnih većin v zastopstvih, pa vendar če bi se je bili poprijeli in držali vsi Slovani z Romani vred, ne bi bila, mislim, imela za slovanstvo takih nasledkov, s kakoršnimi mu dvalizem žuga.

Schmerlingov naslednik Belkredi namerjal je izprva, kakor kaže, neko pošteno dorazumenje vseh avstrijskih narodov, le škoda, da so že stari Rimljani tožili, kako jim je pravičnost, poslednja izmed nebeščank, ta svet zapustila.

Prišla je razdvojba cesarevine (dvalizem). Ali bi jo bili vsi avstrijski Slovani skup ubraniti mogli, to je vprašanje nerešeno; da je Slovenci sami niso mogli, to je očitno. Doklej bode držal se dvalizem, zlasti če se avstrijske armade v jedru ne dotakne, to ni znano nikomur.

Recimo, da učaka nekaj več let nego si ta ali oni domišljuje, — kako naj se za ta primer vladajo tostranski Slovani in zlasti Slovenci?

Gre tû namreč samo za dežele v državnem zboru zastopane, kajti to, da bi mi Slovenci, recimo, s Hrvati prišli v eno politično skupino, je blaga želja v marsikterem slovenskem srcu, a ne več; djansko pa ne moremo ni mi na ono, ni oni na to stran politično delovati.

Več poti je tû. Ena pot bila bi ta, da se Slovenci s Čehi vred upró na vso moč zdanji sistemi in da bi želeč podreti jo tega, kar je ona stvarila, nikakor ne poprijemali in deležili se, pitani od vlade, ki sebe nigrdar ne loči od države, z državomrzci, v tem ko bi Nemci in Lahi, med nami in tik nas živeči, nove pravice do dna uživali in ob enem izkazali se za državodržni element. Denimo še (in komu je bodočnost znana?), da se vnanje reči utrdijo, da vladajoča sistema zadobi dovolj časa, razviti vso svojo moč, izporabiti vsa sredstva, poskusiti, če bo treba, celó nekatere suspenzije, izpodriniti narodna zastopstva, zadušiti časnikarstvo itd.

Bode li na tej poti dobro poskrbljeno za slovensko narodnost?

Drugi mogoči primerljaj zdaj faktično obstoji — Čehi namreč se držé opozicije, Slovenci stojé na novi ustavi, imevajo poslance v državnem zboru itd., ter jih je volja, v postavni borbi braniti svojo narodnost.

Tretja pot bila bi zadnjič ta, da vsi Slovani, toraj tudi Čehi priznajo novo ustavo ter na podlagi iste gledajo avtonomijo dežel raztegniti zdatno. Tû bi število tistih, ki nosijo enakopravnost v srcih, pri tej priči znatno poskočilo, če tudi ne do večine v zboru; ali v drugih okoliščinah, zlasti pri novih volitvah, je mogoče, da bi se večina v državnem zboru ugodno preinačila in po večini taki tudi vlada.

Vredno je vendar, da se dobro preudari, ktero je bolje, ktero najboljše?

Ali vzemimo zdaj nasprotno, da dvalizmu in zdanji tostranski vladavini prej odklenka.

Naj že pade po vojaški diktaturi (kaj bi nam prinesla ta, ni dvomno!) ali pa s polnim izstopom ogerskih dežel, vprašanje je, kaj nastane za nas Slovence iz tega? Da bi se povrnili na federalizem, kakoršnega smo pred imeli na misli, ki je bil poročstvo mogočne države, to slabo kaže. Hrvatje ga niso bili (vsaj po Jelačičevi smrti) nikoli ozbiljno prigrlili, in Čehi so mu dan današnji tudi slovó dali. Čehi nočejo izdirati Magjarom, kar so vlovili; oni ne govoré več zoper dvalizem, ampak samo zoper cislajtanizem, ter hočejo, ne vprašaje po osodi in bodočnosti družih tostranskih dežel, skupini svetovaelavske krone pridobiti isto postavljenje, isto pravico posebne države, kakoršno imajo dežele pod krono sv. Štefana.

Najpred sme se vprašati: ali bi Avstrija prebolela to novo poskušnjo? Če bi je o tem potresu ne stalo, kaj bi bilo tedaj s Slovenci?

Pa če bi vendar Čehoslovanom poslužila sreča ter bi tudi ogerske dežele privolile v to premeno tostranskih reči in dalje držale se zveze in storjene pogodbe, kaj bode z ostalimi deželami naše polovice? Galicija, to se vé, ne bode se dala dolgo držati ter odpade po vsakem od njih. Ostanejo tedaj, da molčimo o Bukovini, nemško-slovensko-italijanske dežele (ne celih 6 milijonov duš). Koliko središč bi imele le-te? Ni li verjetno, da samo eno in zopet na Dunaji.

Slovencev pametna želja meri sicer na administrativno skupino vseh slovenskih kosov, in dobro bode po časnikih često obravnavati to vprašanje. Kajti če se kdaj izpolni omenjena želja, ne more se izpolniti po ukazu od zgoraj, temuč le po ustavno-postavnem pritisku od dotičnega ljudstva samega, ktero čuti korist in dobiček tacega edinstva, znebiti se nasprotnih pomislekov.

Toda ena reč je administrativna, druga pa državopravna skupina, v kakoršne bi se „posito casu“ imela Avstrija razvreči; in težko bi Slovenija zedinjena (ktera bi s primorskimi Lahi vred štela poldrugi milijon duš) môgla v novem organizmu enačiti se s skupinami, kakoršna bode československa. Težko, pravim, bi po takem ušli Slovenci središču na Dunaji z večino nemško.

Kakošna pa bi bila osoda Slovencev na Dunaji v večni manjšini bivajočih? Bi li nam hotli drugi Slovani, zlasti Čehi, bi li mogli pomagati, da ne prestopajo mej kompetencije svoje?

Ali bi se mi Slovenci, kateri smo se vsegar, dobro vedoč za kaj, poganjali za Avstrijo, to je, za državo vsaj nekoliko centralizirano in močno, res mogli veseliti takega nefederalizma, nego pravega pluralizma?

Te reči in strani, ki jih je sprožilo čisto rodoljubje, naj bi se resno prevdarjale in pretehtovale; enake reči naj bi se na drobno pretresale zlasti po naših političnih časnikih.

Slovansko slovstvo.

* 3. zvezek knjige „Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ je prišel nedavno na svetlo. Obseg njegov je: Banovanje Petra Berislavića za kralja Ljudevita II. Od M. Mesića. — Pokret na slavenskom jugu koncem XIV i početkom XV stoljeća. Od dr. Fr. Račkoga. — Prilozi za historiju. I. prepiska lažnoga cara Stjepana maloga s dubrovačkom republikom. II. arapsko zvanično nazivlje počasnno za kraljeve srpske i bugarske. Od dr. V. Bogišića. — Placere. Od Fr. Kurelca. — O potrebi statističkoga odbora s obzirom na sadašnje stanje hrvatske statistike. Od dr. P. Matkovića. — Književne obznane. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Naj iz Kurelčevega spisa — na korist pisateljim našim — priobčimo nekoliko črtic, da vidijo, da beseda „dopasti“ (placere, gefallen) je grozovita nemčarija. Učeni jezikoslovec dokazuje najpred po izgledih iz nekterih slovanskih narečij, da beseda „dopada se mi je“ že v starodavnih časih bila navadna. Potem pa kaže tudi po izgledih iz narečij slovanskih, kateri dobri — čisto slovanski — izrazi naj stopijo na mesto nemčarije. Ti izrazi so: 1. drag-a-o (to mi je drago, — Bog ne plaća ni u petak ni u subotu, nego kad je njemu drago itd.); 2. ugoden-a-o (ugoden mi je tvoj svét, dein Vorschlag gefällt mir itd., po godu mi je); 3. mil-a-o (trebuhu gladnemu vse je mило, trebuhu sitemu vse je mrzko; delo se mu ne mili itd.); 4. sladak-a-o, in iz tega slast, ne samo za uho, za oko, za srce, temuč tudi za naš um in za naš duh; 5) ljub-a-o ali ljubko — in iz tega ljubiti, na pr. „ako se vam ljubi“, wenn es euch gefällt, „komu v pesek sejat ljubi, trud i seme sahman gubi“; 6. svičan-a-o in običan-a-o; 7. volja — na pr. ako je vaša dobra volja (wenn es euch gefällt); on dela, kakor mu je volja itd., za voljo mu je, do volje ali od volje mu je, na voljo mu je; 8. povoljiti, zadovoljiti, videti se (vidi se mu), zdéti si (zdí se mu).

Po različnih razmerah je ta ali una navedenih besed na pravem mestu v duhu slovanskem namesti germanizma „dopada se mi.“ Dajmo tedaj slovó besedi tej, ktera ni naša — dajmo ptujcu nazaj, kar smo najeli iz njegovega jezika.

* Vredništvo „Slov. Glasnika“ naznanja, da „preobilica zaostankov, pa tudi marsiktera nemila izkušnja ga je prisilila, da ustavi z današnjim listom izdavo „slov. Glasnika“ za drugo polletje; kako bode ž njim